

Předkládaná bakalářská práce Sabiny Špalkové 'Vinařství jako lokální aspekt v oblasti Dingač' se, jak již název napovídá, soustředí na oblast Dingač, vinařství a další aktivity generující příjem tamních obyvatel, jako turismus. Práce má celkem 43 kapitol! (a podkapitol) a přílohy.

Hned na samotném začátku práce mě zaujala autorčina obava, aby se z její "antropologické práce nestala práce etnografická" (10). Tato myšlenka se jeví natolik naivní, až člověka mrazí, pokud si vzpomene, že minimálně od dob Mallinowského, je to, co antropologové dělají, řečeno s Geertzem (2000), právě etnografie.

Ve svém posudku bych rád poukázal na nešvar, kterým je užívání slovního spojení "sběr dat/informaci" (10). Tento obrat vede k iluzi, že na nás v "terénu" čekají data, která antropolog, vhodně zvolenou Metodou, posbírá jako jablka ze stromu. Je však třeba si uvědomit, že žádná "čistá" či dokonce "objektivní" data neexistují, ale naopak je jako antropologové vytváříme prostřednictvím filtrů našich historií a subjektivních zkušeností.

Dalším z podobně nešťastných momentů, které ovšem velmi dobře ilustrují posuzovanou práci, je autorčina představa o nutném odstupu k zachování objektivity (8). Tento přežitek z přírodních věd, který se někteří snažili naroubovat na vědy humanitní, jakoby dával najevo, že způsob myšlení o výzkumu, pozici autorky a vlastním psaní zůstal nedotčen zásadními debatami, které před více než třiceti lety dokázaly zásadně změnit nejen sociální antropologii (Rabinow 1977, Clifford & Marcus 1986). "In past times, and in the present, people still argue for scientific objectivity, a concept that often does little else than conceal the scientist's highly subjective position", píše Sherry Ortner (2011:217).

Za nevhodné považuji opakované užívání termínu 'respondent', který se hodí spíše k dotazníkovému šetření než ke kvalitativnímu terénnímu výzkumu založenému na intenzivní metodě zúčastněného pozorování. Pozice, kterou autorka v textu přisoudila svým informantům, dosahuje takových podob, kdy se z výzkumných partnerů stávají čísla. Tato nežádoucí snaha o "objektivní odstup" pak vede k absenci autorčiny snahy o pozicionalitu a reflexivitu. Nicméně, přestože se autorka hlásí k metodě zúčastněného pozorování, termín respondent se k její práci překvapivě hodí.

Práce je psána stylem a formou, které nemají se sociální antropologií 21. století mnoho společného. Autorka nám neumožňuje proniknout do světa, který zkoumala. Čtenář je vystaven zcela plochému popisu bez náznaku praxe či jednání sociálních aktérů. Pokud se v textu objevuje "respondent", potom pouze k tomu, aby nám byl nabídnut jeho/její názor formou citace. Tato forma nabírá hrůzostrašné podoby např. v kapitole 5.3. nazvané "Práce ve vinařství". Místo toho, aby se čtenář ocitl mezi vinaři a okusil dynamiku, jež obklopuje sociální život vína z oblasti Dingač, ucítil vůně a pachy a byl oslněn místním sluncem a barvami, je odbyt pouze názorem "respondenta číslo jedna" (21). Smyslem antropologického výzkumu však není ptát se lidí na jejich 'beliefs & practices', ale přímo je pozorovat a aktivně na nich participovat.

Práce jeví zcela zásadní nedostatky i na úrovni teoretické. Třetí kapitola nazvaná "Teoretické vymezení" na samotnou teorii jaksi pozapomněla, zato nabízí čtenáři informace o poloze oblasti Dingač a jejích symbolech či o jejích přírodních podmínkách.

Pokud by autorka na začátku práce neuvedla, že strávila čtyři měsíce studiem literatury v univerzitní knihovně v chorvatském Záhřebu, zřejmě bych si nevšiml skutečnosti, že informace čerpala zejména z jednoho pramene a v bibliografii uvádí pouze dva relevantní tituly.

Na straně 24 autorka píše: "Tamní obyvatelé jsou na svůj původ hrdí, jak jsem zjistila během svých častých pobytů v dané lokalitě [...]". Jak se to dozvěděla a na čem staví své poznání už se však nedozvíme. Pro případné další tvůrčí počiny autorky bych také doporučil preciznější práci s literaturou. Ne jednou autorka uvádí informace bez poskytnutí pramene, ze kterého čerpá (např. str. 28, 36, 40). Na straně 28 se také dozvíme, že "vinarija Dingač dluží 55 milionů kun zaměstnancům a bankám a státu 38 milionů.", nicméně daná čísla jsou uvedena pouze slovy: "podle některých informací".

Předkládaná práce navádí dojem, že čtenáři nabízí velké množství informací, který je podpořen vysokým počtem kapitol a podkapitol (teměř shodný počet kapitol jako stran). Tento dojem však záhy po přečtení vyprchal, aby jej nahradilo poznání, že vše je až příliš povrchní. Autorka čtenářům neumožnila poznat vztahy, které udržovala se svými výzkumnými partnery, ani ty, jež udržují mezi sebou, jejich pnutí, konflikty, každodenní atmosféru a dynamiku se svými "vůněmi a pachy". Naopak před námi stojí text, při jehož čtení jsem se opakovaně tázal, do kterého oboru by jej bylo

možné zařadit. Práce svým charakterem, ať se již zaměříme na metodu, žánr či teorii nevyhovuje nárokům kladeným na socioantropologickou produkci.

Na základě výše napsaného doporučuji předkládanou práci k obhajobě a navrhuji známku 3-.

Vypracoval: Tomáš Ryška, Ph.D.

Clifford, J. & Marcus, G. E. 1986. *Writing Culture: The Poetics and Politics of Ethnography*. University of California Press.

Geertz, C. 2000. *Interpretace kultur*. Sociologické nakladatelství.

Nader, L. 2011. Ethnography as Theory. *HAU: Journal of Ethnographic Theory* 1(1): 211-219.

Rabinow, P. 1977. *Reflections on Fieldwork in Morocco*. University of California Press.